

御制五体清文鉴
汉藏文鉴专辑

སྐད་ལྡེ་འགན་སྐྱུང་གྱི་མཚུངསི་སྐད་གསལ་ལ་བའི་
མི་ལོང་ལས་སྐྱོ་བོད་སྐད་གསལ་ཞེས་
བུད་པའོ་ཅེས་།

摘编者 古文义 马宏武 冯迎福

青海民族出版社

མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུར་ཁང་།

书名题字：智 华
封面设计：任 素 贤
责任编辑：完玛多杰 辛全伟
版式设计：郭 承 祖

御制五体清文鉴
汉藏文鉴专辑

摘编者：古文义 马宏武 冯迎福

青海民族出版社出版
(西宁市西关大街96号)

青海省新华书店发行 青海民族印刷厂印刷
开本：850×1168毫米 1/32 印张：21
1990年5月第1版 1990年5月第1次印刷
印 数：1—2,000

ISBN7-5420-196-5/G·10 定价：9.50元

摘 编 说 明

《御制五体清文鉴》编于18世纪（清乾隆年间）。这是一部满、藏、蒙、维、汉五种文字对照的大型分类辞典。收词18,000余条，内容丰富，分类细致，有历史价值，也有实用价值，是一部珍贵的文化遗产。1957年11月，民族出版社根据故宫重华宫珍藏的抄本影印出版发行。

本书原本6函，36册，共2563叶，黄缎面，宣纸墨笔抄写，高34.1厘米，宽15.6厘米。民族出版社影印时缩成16开本，分订三册，全书近160个印张，只印刷一次。由于影印本五体合璧，部头过大，成本昂贵，给使用某两种文字的读者带来了许多不便。为了使从事汉藏文研究和翻译工作的同志便于携带和查阅，我们应广大读者的要求，摘编了这本《汉藏文鉴专辑》。

在摘编时，我们做了以下几点工作：

一、订正了原书汉藏文中古时通用现已不常用的生僻字和明显的错字。鉴于古籍，为保持原貌起见，将订正的宇加括号附在原字之后。

二、调整了原书中汉藏文不对应的个别词条。

三、将原书第三册末尾的“补编”部分按其分类纳入正文。

四、在编排结构方面减化了多余层次，删去原书中的“函”、“卷”、“部”和每一大类中的“分则”，只保留了“类”这一层次，并作为小标题。

五、删去了原书中“汉语同上”、“汉语同上连用”的汉文条目，与其对应的藏文词条排列在同上的第一个汉文条目之后。

六、为了便于查阅，改变了原书藏文在前、汉文在后的排列

顺序，将汉文排在前面，藏文排在后面。

七、汉字一律改用国务院颁布的简化字。

在摘编中，由于水平有限，可能还存在一些疏漏，谨请读者给予指正。

摘编者

1988年4月

འདེམ་སྒྲིག་གསལ་བཤད།

«རྒྱལ་པོས་མཛད་པའི་སྐད་ལུ་ལྷ་ཤོན་སྐྱུར་གྱི་མཚུངས་སྐད་.....
 གསལ་བའི་མེ་མོང་། »ཞེས་བྱ་བའི་དཔེ་ཆ་འདི་ནི་རྒྱལ་རབས་བཙུང་
 བརྒྱད་པའི་སྐབས་ཀྱི་ཆེན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་མོང་མ་ཆེན་ལུང་གི་རྒྱལ་
 ལུ་བསྒྲིགས་པའི་མཚུངས་པོད། མོག་པོ། ལུ་ལུར། ལུ་
 བཅས་ཡིག་རིགས་ལུ་ལྷ་ཤོན་སྐྱུར་གྱི་མིང་མཛད་ཆེན་མོ་ཞིག་ཡིན་པ་
 དང་། བསྐྱེད་པས་མ་སྟེད་ཆེག་ཁྲི་བརྒྱད་སྟེང་ཅམ་ཡོད་ཅིང་
 བད་དོན་ཕུན་སུམ་ཚུགས་ཤིང་། མ་སྟེད་དཔེ་རྒྱུ་སྤྱོད་ཞིང་ཞིབ་
 པ་ཡིན་པས་ཨོ་རྒྱལ་གྱི་རིན་ཐང་ལྡན་པར་མ་ཟད། ལག་ལེན་རུ་
 བསྟར་བའི་རིན་ཐང་ཡང་ལྡན་པའི་རིག་གནས་ལུ་ལ་བཞག་ཅ་ཆེན་
 ཞིག་ཡིན། 1957ལོའི་ཟླ11པར་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གིས་
 དེ་ཅིན་མོ་གང་རྟིང་བའི་ནང་ཨོགས་ཀྱི་ལུང་རུ་མོ་གང་རུ་ཕུགས་.....
 བོར་རུ་ཉར་བའི་གྲིས་མ་སྟེད་པར་བརྒྱབ་ནས་བསྐྱུར་ཞིང་བཀྲམ་པ་
 ཡིན།

དཔེ་ཆ་འདིའི་མ་དཔེ་ནི་རྒྱལ་ཤོག་གོས་ཆེན་སེར་པོ་ཅན་གྱི་.....

ཅུམ་པ་རྒྱལ་ཡིན། དེ་བ་གྲངས་ལྷན་ཅུ་ལོ་རྒྱལ་དང་ཤོག་ཉེ་བཅོམས་
 པས་ཉེས་རྣམས་ལ་བརྒྱུ་རྒྱལ་ཅུ་རེ་གསུམ་ཡོད། ཤོག་བྱ་དཔུས་
 ལ་ལི་ལྷོ 34. 1 དང་ཞེང་ལ་ལི་ལྷོ 15. 6 ཡིན་པའི་རྣམས་ཅུ་རྣམས་
 ཚས་མིས་པ་རེད། མི་རིགས་དཔེ་རྒྱུན་ཁང་གིས་འདྲ་བར་
 བརྒྱུ་བ་ནས་པར་འདེབས་པའི་སྐབས་སུ་དེ་བ་ཚད་ཁེ 16 ཅན་ཅུ་
 བཏང་ནས་དེ་བ་གསུམ་ཅུ་བཀར། དེ་བ་ཡོངས་ལ་ཤོག་གྲངས་
 160 ཅན་ཡོད་པ་དང་། ཐེངས་གཅིག་ལས་མ་དཔར།
 དཔེ་ཆ་དེ་བོངས་ཆེ་ལ་མ་ཚ་མཚོ་བས་སྐད་རིགས་གཉིས་ལས་
 མི་མཁུན་པའི་རྣོག་པ་པོ་རྣམས་ལ་སྐབས་དེ་འདྲ་བའི་བ་ཞིག་
 མིན། རྒྱ་ཡིག་དང་བོད་ཡིག་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་མཁན་དང་
 ཡིག་རྒྱུར་བྱེད་མཁན་རྣམས་ལ་འབྲེལ་གཞིགས་གཉིས་བདེ་ཡོང་
 བའི་ཚེད་ཅུ། དེད་ཅག་གིས་རྒྱ་ཆེའི་རྣོག་པ་པོ་རྣམས་ཀྱི་རེ་
 འདུན་ལྟར «སྐད་ལྡོག་ཤུར་གྱི་མཚུངས་སྐད་གསལ་བའི་མེ་ལོང་»
 ལས་རྒྱ་བོད་སྐད་གཉིས་ལྷུར་ཅུ་བཏོན་ནས་དཔེ་ཆ་འདི་བསྐྱེགས་
 པ་ཡིན།

དེ་བ་འདི་འདེབས་མཁྲིག་བྱེད་སྐབས་དེད་ཅག་གིས་བྱ་བ་
 འགའ་ཞིག་བྱས་པ་ནི་གཤམ་གསལ་ལྟར།

གཅིག་མ་དཔེའི་ནང་གི་རྒྱ་ཡིག་དང་བོད་ཡིག་ལོ་རྩེད་པ་
 འགའ་དག་བཅོས་བྱས་ནའང་གཟབ་གཟབ་བྱེད་ཆེད་དུ་བཅོས་

བྱས་པའི་ཡི་གེ་དེ་ལྷག་རྟགས་ནང་ཏུ་བཞག

གཉིས། མ་དཔེའི་ནང་གི་རྒྱ་བོད་རྒྱ་གཉིས་གན་རྒྱར་.....

ལོར་བ་འགའ་དག་རྒྱུག་བྱས།

གསུམ། དེ་བ་གསུམ་པའི་མཚུགས་གི་རྣམ་ཐབས་རྣོར་སོ་སོའི་

དབྱེ་བ་རྣམ་གཞུང་དངོས་ཀྱི་ཁོངས་སུ་བཅུག

བཞི། གཞུང་དངོས་ཀྱི་རྒྱུག་རྟའས་ཐད་ལ་མི་མཁོ་བའི་གོ་

རིམ་སྐྱ་བཙོས་བྱེད་ཆེད་མ་དཔེའི་ནང་གི་“ཏུ་མ་པ” དང་།

“བམ་པོ” དང་“སྡེ” དང་“ཚན་པ” བཙམ་དོར་ནས་“རྣོར” ཞེས་

པའི་རིམ་པ་འབའ་ཞིག་སོར་བཞག་བྱས་ཤིང་ཁ་ཡིག་རྒྱར་བ་.....

བཤོད།

ལྷ། མ་དཔེའི་ནང་གི་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་རྒྱ་རྣོར་གོང་དང་མཚུངས་

པ་དང་། རྒྱ་རྣོར་གོང་དང་མཚུངས་པར་རྒྱར་བ་ཞེས་པ་དེ་དག་

དོར་ནས་གོ་བ་གོང་དང་མཚུངས་པའི་ཕོད་ཡིག་གི་ཐ་རྒྱན་ན་མས་

རྒྱ་ཡིག་གི་ཐ་རྒྱན་དང་ཕོད་ཆེས་སུ་རྣམ་ཏུ་བརྒྱུགས།

རྒྱག་རྣེ་གཟིགས་བྱེད་བདེ་བར་བྱེད་ཆེད་མ་དཔེར་ཕོད་.....

ཡིག་རྣོན་དང་རྒྱ་ཡིག་གཞུག་ཏུ་བཞག་པའི་རྒྱུག་རྟའས་དེ་རྒྱ་ཡིག་

རྣོན་དང་ཕོད་ཡིག་གཞུག་ཏུ་བཞག་པར་བཙོས།

བརྟན། རྒྱ་ཡིག་ཚང་མ་རྒྱལ་སྲིད་རྒྱུ་བྱུ་བ་ཁང་གིས་ཡོངས་

བརྒྱགས་མཛད་པའི་སྐྱ་བཙོས་ཀྱི་ཡི་གེ་བཤོད།

དེད་ཅག་གི་ཡོན་ཚད་དམའ་བས་འདེམ་སྒྲིག་བྱེད་སྐབས་.....
 འཛོལ་བ་གཡོལ་དཀའ་བས་དཔྱོད་སྒྲོག་པ་པོ་རྣམས་ཀྱིས་དག་
 བཅོས་གནང་རོགས་ཀྱི་ལགས།

འདེམ་སྒྲིག་བྱེད་མཁའན།

1988ལོའི་ཟླ4བར།

目 录

དཀར་ཆག

天文类	ནམ་མཐའི་སྐོར།	(1)
天 类	གནམ་གྱི་སྐོར།	(9)
时令类	རུས་ཚེགས་གྱི་སྐོར།	(10)
地與类	སའི་སྐོར།	(19)
君 类	རྒྱལ་སྐོར།	(30)
谕旨类	བཀའ་སྐོར།	(32)
封表类	གཞེངས་རྩྭ་དང་(བརྩྭ་དང་) ལས་ཉུགས་སྐོར།	(33)
旗分佐领类	དར་ཚོ་དང་མདའི་སྐོར།	(37)
臣宰类	མི་བྲགས་(བྲག) རྒྱུན་གྱི་སྐོར།	(40)
古大臣官员类	ཐོན་གྱི་དཔོན་རྒྱུན་གྱི་སྐོར།	(51)
升转类	འཕར་བ་དང་རྒྱུར་བའི་སྐོར།	(52)
考选类	འདེམ་གྲུག་སྐོར།	(54)
政 类	ཆབ་སྲིད་གྱི་སྐོར།	(56)
巡逻类	རྒྱལ་བ་དང་འོན་སེང་གི་སྐོར།	(58)

事务类	དགོས་དོན་གྱི་སྐོར།	(59)
繁冗类	འཚོལ་ལུབ་གྱི་སྐོར།	(62)
办事类	ལས་དོན་འབྲེད་པའི་སྐོར།	(63)
官差类	ཁྲུལ་མངག་གྱི་(གི)སྐོར།	(65)
轮班行走类	རེས་མོས་བྱེད་པའི་སྐོར།	(66)
争斗类	འཁོབ་ཚད་སྐོར།	(67)
词讼类	གཏུགས་བཤེར་སྐོར།	(69)
刑罚类	ལྷག་ལས་ཚུ་འདྲིའི་སྐོར།	(71)
古刑罚类	སྔ་གྱི་ནུབ་ཏུ་དང་ཆད་པ་གཙོ་བོ་པའི་སྐོར། ...	(73)
捶打类	རྒྱུ་འཚོག་གི་སྐོར།	(74)
宽免类	ཡང་ཆ་དང་ཁྲིལ་ཆའི་སྐོར།	(75)
安慰类	སྐྱོད་པ་དང་འཇམ་འཆགས་གྱི་སྐོར།	(76)
礼仪类	ལུགས་གྱི་སྐོར།	(77)
卤簿器用类	ལས་དར་གྱི་ཡོ་བྱད་སྐོར།	(78)
朝集类	མཇལ་ཁ་དང་ཚོགས་པའི་སྐོར།	(83)
礼拜类	འདུད་པ་དང་བྱ་གཉིས་སྐོར།	(84)
筵宴类	སྐྱོན་མོ་དང་དགའ་འདུན་གྱི་སྐོར།	(85)
祭祀类	གསོལ་མཚན་གྱི་སྐོར།	(87)
祭祀器用类	གསོལ་མཚན་གྱི་ཡོ་བྱད་སྐོར།	(89)
古祭器类	སྔ་གྱི་རྩ་མཚན་པའི་སྐོར་གྱི་སྐོར།	(91)
丧服类	བྱ་དབྱ་དང་ཤིང་གྱི་སྐོར།	(92)

洒扫类	ཆག་ཆག་དང་ལྷག་བདར་གྱི་སྐོར། (94)
乐类	རྩལ་མོའི་སྐོར། (95)
乐器类	རྩལ་མོ་ཡོ་བྱད་གྱི་སྐོར། (99)
书类	ཡི་ཐེའི་སྐོར། (102)
文学类	ཡིག་སྐབ་གྱི་སྐོར། (111)
文教类	ཡིག་སྐབ་པའི་སྐོར། (113)
文学什物类	སྐབ་ལུང་ཡོ་བྱད་གྱི་སྐོར། (115)
仪器类	ཐིག་སྤུད་གྱི་སྐོར། (118)
数目类	གྲངས་གྱི་སྐོར། (120)
兵类	དམག་གི་སྐོར། (123)
防守类	སོ་བ་འོན་སེང་གི་སྐོར། (124)
征伐类	འཐབ་ཚུད་སྐོར། (126)
步射类	མདུང་རྒྱག་སྐོར། (133)
骑射类	འཕོང་རྒྱག་གི་སྐོར། (136)
骗马类	མཚོང་ག་ཡོང་གྱི་སྐོར། (137)
撩跤类	ལུད་འཛིང་སྐོར། (139)
吹猎类	ཡིངས་དང་བྱེས་གྱི་སྐོར། (142)
顽鹰犬类	ཁ་ཁྱི་ཅེ་བའི་སྐོར། (146)
军器类	དམག་གི་ཅུ་མཚོན་སྐོར། (147)
制造军器类	དམག་གི་ཅུ་མཚོན་བཟོ་བའི་སྐོར། (154)
撒袋弓箭类	འཁོར་གསུམ་གྱི་སྐོར། (158)

鞍轡类	མ་སྐབ་སྐྱོད།	(159)
人类	མིའི་སྐྱོད།	(161)
人伦类	མིའི་རིགས་རྒྱུད་ཀྱི་སྐྱོད།	(165)
亲戚类	གཉེན་མི་རྒྱུད་ཀྱི་སྐྱོད།	(168)
朋友类	སྐྱོགས་བཤེས་ཀྱི་སྐྱོད།	(170)
老少类	བུལ་གཞོན་ཀྱི་སྐྱོད།	(171)
人身类	མིའི་ལུས་ཀྱི་སྐྱོད།	(174)
容貌类	བྱད་དབྱིབས་ཀྱི་སྐྱོད།	(181)
性情类	དང་ཚུལ་དང་སེམས་ཀྱི་སྐྱོད།	(187)
福祉类	བསོད་ནམས་དང་སྦྱོན་ཀྱི་སྐྱོད།	(189)
福裕类	ལྷག་པོ་དང་མོད་པའི་སྐྱོད།	(190)
孝养类	སྲི་ལྷ་དང་གསོ་བའི་སྐྱོད།	(191)
友悌类	གན་གཞོན་ཀྱི་སྐྱོད།	(192)
仁义类	བྱམས་བཟེདི་སྐྱོད།	(193)
忠清类	དྲང་པོ་དང་གཙང་མའི་སྐྱོད།	(195)
聪智类	མཁས་འཛངས་ཀྱི་སྐྱོད།	(196)
德艺类	ཕྱོད་ཉན་དང་རུས་པའི་སྐྱོད།	(197)
厚重类	ཆེ་བ་དང་རུལ་བའི་སྐྱོད།	(199)
敬慎类	བརྩོན་འགྲུས་དང་ཤེས་བཞིན་ཀྱི་སྐྱོད།	(201)
亲和类	ཡིད་མཐུན་བག་ཐེབས་ཀྱི་སྐྱོད།	(202)
省俭类	སྤུལ་ཆེ་བ་དང་ཚད་ལྡན་ཀྱི་སྐྱོད།	(204)

龟勉类	བཙོན་པ་དང་འབད་པའི་སྐོར། (205)
勇健类	དཔའ་ལོ་དང་ཚལ་ལྷན་གྱི་སྐོར། (207)
名声类	མིང་དང་སྒྲན་གྲགས་གྱི་སྐོར། (208)
称奖类	བསྐྱེད་པ་དང་བསྐྱོད་པའི་སྐོར། (209)
问答类	དྲི་བ་དང་ལན་གྱི་སྐོར། (210)
观视类	གཟིགས་པ་དང་རྟོ་བའི་སྐོར། (212)
聆会类	ཉན་པ་དང་ཐོས་པའི་སྐོར། (214)
唤招类	འཕོད་པ་དང་གཡོབ་པའི་སྐོར། (215)
详验类	རྒྱལ་པ་དང་ངེས་པར་བྱ་བའི་སྐོར། (216)
催逼类	ཚད་ཀྱི་དང་ནན་ཏུར་གྱི་སྐོར། (217)
迟误类	དལ་ལོར་བྱེད་པ་དང་བཤོལ་འདེབས་པའི་སྐོར། (218)
倚靠类	ཡིད་ཆེས་པ་དང་རྟེན་པའི་སྐོར། (220)
取与类	ཉེར་བ་དང་ལེན་པའི་སྐོར། (221)
助济类	ཕན་པ་དང་འཚོ་སྤྱོད་གི་སྐོར། (222)
均赈类	སྒྲོམས་པ་དང་འགྲུན་པའི་སྐོར། (224)
分给类	བཤོད་པ་དང་རྟེན་པའི་སྐོར། (225)
取送类	སྐྱེལ་བ་དང་ལེན་པར་འགྲོ་བའི་སྐོར། (226)
落空类	ཚེམས་པ་དང་ལྷན་པའི་སྐོར། (227)
求望类	སྒྲོང་བ་དང་རེ་བའི་སྐོར། (228)
生育类	སོ་ཚེས་དང་འཚོ་སྤྱོད་གི་སྐོར། (229)
生产类	བྱ་སྐྱེ་བའི་སྐོར། (230)

喜乐类	དགའ་སྐྱོད་དང་རྩལ་ཚེད་ཀྱི་སྐོར།	(232)
爱惜类	འདོད་པ་དང་བཅུ་སྐྱོད་གི་སྐོར།	(233)
嘻笑类	གད་མོ་འཇུ་མ་པའི་སྐོར།	(235)
戏耍类	ཕ་ཚལ་དང་ཚེད་མོའི་སྐོར།	(237)
贫乏类	དབུལ་ཕོངས་དང་བཞེན་པའི་སྐོར།	(239)
当借类	གཏང་མ་དང་སྐྱེན་པའི་སྐོར།	(241)
饥馑类	སྤྱུགས་པ་དང་ལུ་གེའི་སྐོར།	(242)
寒战类	གང་བ་དང་འདར་བའི་སྐོར།	(243)
怨恨类	ལུ་ངན་དང་འཕྱོད་པའི་སྐོར།	(244)
愁闷类	སྐྱོ་སྤྱན་དང་སྤྱུག་པའི་སྐོར།	(245)
悔叹类	འཕྱོད་པ་དང་གཞོང་བའི་སྐོར།	(246)
哭泣类	རུ་བ་དང་ཡིད་གཏུང་གི་སྐོར།	(248)
怒恼类	ཞེ་སྤང་དང་ཁྲོ་བའི་སྐོར།	(249)
怕惧类	འཇིགས་པ་དང་སྐྱུག་པའི་སྐོར།	(251)
言论类	སྐད་ཅ་དང་ལབ་གཞིའི་སྐོར།	(253)
声响类	སྒྲ་(སྒྲ)་སྐད་ཀྱི་སྐོར།	(257)
隐显类	མཛོན་པ་དང་གསང་བའི་སྐོར།	(265)
坐立类	སྐྱོད་པ་དང་ལང་བའི་སྐོར།	(266)
行走类	འགྲོ་བ་དང་སྐྱུག་པའི་སྐོར།	(268)
歇息类	ངལ་གསོ་བ་དང་བག་ཐེབས་པའི་སྐོར།	(273)
去来类	འགྲོ་བ་དང་འོང་བའི་སྐོར།	(274)

疲倦类	ངལ་བ་དང་ཐང་ཆད་པའི་སྐོར།	(276)
睡卧类	ཉལ་བ་དང་གཞིད་ཀྱི་སྐོར།	(278)
急忙类	ལྷུང་བ་དང་མཚུགས་པའི་སྐོར།	(280)
留遣类	འཛོག་པ་དང་གཏོང་བའི་སྐོར།	(281)
迁移类	སློབ་དང་སྐྱུལ་འདེགས་པའི་སྐོར།	(282)
摇动类	སྐྱལ་བ་དང་སྐྱོད་པའི་སྐོར།	(284)
拿放类	འཛིན་པ་དང་གཏོང་བའི་སྐོར།	(286)
掷撒类	འཕེན་པ་དང་གཏོང་བའི་སྐོར།	(287)
遇合类	ཐད་པ་དང་ཐུག་པའི་སྐོར།	(288)
憎嫌类	ཞེ་སྲེལ་དང་ཞེན་ལོག་གི་སྐོར།	(289)
侵犯类	གཏུག་པ་དང་འཚེ་བའི་སྐོར།	(291)
鄙薄类	དམའ་བ་དང་འཕྱ་བའི་སྐོར།	(293)
仇敌类	འཁོན་དང་དགའི་སྐོར།	(294)
责备类	བཀའ་ཆ་དང་བརྒྱན་པའི་སྐོར།	(295)
折磨类	འཇུན་པ་དང་ལུན་འཇུག་པའི་སྐོར།	(296)
咒骂类	སྤིགས་པ་དང་དམོད་པའི་སྐོར།	(297)
叛逆类	ངོ་ལོག་དང་བྱེད་ལོག་གི་སྐོར།	(299)
逃避类	འཕྲོས་པ་དང་འཕྱུལ་བའི་སྐོར།	(300)
窃夺类	ལྷུ་བ་དང་འཕྲོག་པའི་སྐོར།	(301)
疾病类	ནད་དང་གཙོང་གི་སྐོར།	(302)
疼痛类	ན་བ་དང་གི་འདེབས་པའི་སྐོར།	(303)